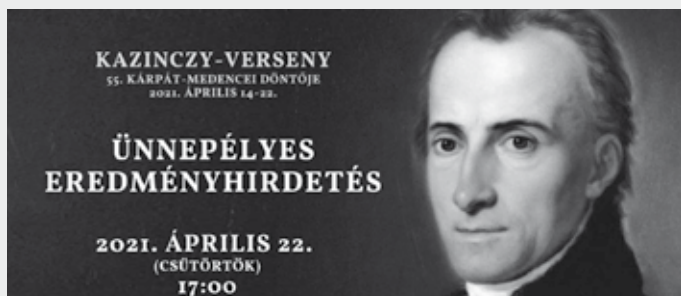

JUHÁSZ JUDIT

Az 55. Kazinczy-verseny megnyitójára

Péchy Blanka hagyatéka – 2021

A Péchy Blanka által alapított Kazinczy-verseny Kárpát-medencei döntőjének vendéglátója minden esztendő áprilisában Győr városában a Kazinczy Ferenc Gimnázium. A megyei döntőkből és a határainkon túlról ide érkező, az anyanyelv ápolásában részt vevő gimnazisták, szakközépiskolások seregszemléje ez. Az idén 55. alkalommal került sor a szép magyar beszéd elkötelezettjeinek találkozójára. A pandémia miatt azonban ez most nem lehetett személyes, a versenyzők videófelvételeken küldték el a szabadon választott és a kötelező szövegek előadását, ezeket továbbította a gimnázium a zsüri tagjainak, akik otthonaikban hallgatták meg és pontozták a teljesítményeket. Az iskola Kazinczy-szobra előtti ünnepélyes megnyitót is e technika révén láthattuk, ebből közöljük Juhász Juditnak, az Anyanyelvápolók Szövetsége elnökének a felkészítő tanárokat és a diákokat köszöntő beszédét.

Szakonyi Károly

Tisztelt Ünneplő Közösség! Kedves Tanárok és Diákok a Kárpát-medencében! Kedves Barátaim!

Így, a személyes jelenlét hiányában is bátran használhatom a „barátaim” megszólítást, hiszen a széphalmi Mester, Kazinczy Ferenc is megerősít ebben, amikor azt írja: „Azon az örömmön kívül, amit maga a munka ad a dolgozónak, nem képzelhetni kedvesebbet, mint azt, hogy ezen az úton a jók barátokká lesznek.” És hogyan, miért is történhet ez? „Ahol az együtt szolgálók szeretik egymást s becsülik önmagukat, és ahol együtt a közjót keresik, nem a maguk érdemeiknek fitogtatásokat, ott minden jól, ott minden csendesen megyen.”

Igen, akiket most köszönhetek, a közjót keresik. A Kazinczyról elnevezett *Szép Magyar Beszéd verseny* Kárpát-medencei döntőjének résztvevői, felkészítő tanárok és diákok, rendezők, szervezők és zsüritagok, együtt valamennyien anyanyelvi kultúránk elkötelezett szolgálatosai. Akik idén első alkalommal lehetnek a döntő résztvevői, talán azokat is megérinti a mai esemény kivételes hangulata. Akik pedig sok éve részei nyelvűvelő mozgalmunknak – tanárok, nyelvészek, s ki ne felejtsem pártolóink közülük a pannonhalmi Zsámbokréti Péter bencés atyát, a *Beszélni nehéz!* mozgalom egyik „lelkes motorját”, aki fél évszázada hozzánk tartozik, ki nem hagyja egyetlen döntőt, egyetlen személyes találkozást sem –, nos, ők bizonyosan velem együtt átérzik a mai nap különlegességét: az 55. versenyt kezdehetjük el ezekben a percekben!

Ha nem élnénk a koronavírus-járvány szorításában, akkor most nem a világháló révén kapcsolódnánk össze, hanem Győrben volnánk, ahol – amiként sokan mondják – versenyünk egyben a tavasz ünnepét is elhozza

a város lakóinak. S elhozza nekünk is, akik csaknem három napig Győr vendégei vagyunk, s a verseny fordulói – az írásbeli, a kötelező és szabadon választott szövegek – feladatai és megmérései mellett felfedezzük, járjuk a várost, színházi előadások, koncertek és jobbnál jobb programok résztvevői lehetünk. A megnyitó- és a záróünnepség, az izgalmas eredményhirdetés és díjkiosztás helyszíne mindig a Városháza gyönyörű díszterme, ahol élő orgonaszó kíséretével énekeljük Himnuszunkat és csendülhetnek fel a Szózat megrendítő akkordjai. A megtartó hagyomány, az évről évre megismétlődő szokások rendjében zajlik a verseny, ez tartást és biztonságot ad nekünk. Az elődök által megteremtett tradíciónak köszönhetően közösen élhetjük át az anyanyelvhasználat évszázadokon átívelő eszményének folytonosságát. Az igényes és tudatos nyelvhasználat megteremtésének igénye komoly kiállást követelt Kazinczy korában és a nyelvújítást követő időkben, de nagy feladat és felelősség napjainkban is. A mi növendékeink megtanulják-tudják, hogy magas szintű kultúra, tehát tartós és biztos versenyképesség a globalizált világban nem létezhet tudatos és igényes nyelvhasználat nélkül. Ez a személyes életünkben éppen úgy igaz, mint az ország, a nemzet életében. Az embereket összetartó érzelmi, szellemi és etikai háló megőrzéséhez nélkülözhetetlen a műveltség, anyanyelvünk ismerete és megbecsülése.

Tisztelt Ünneplő Barátaim! Ahogyan időszedünk, egyre mélyebben hisszük, hogy a folytonosság és a hűség igen nagy érték. Éppen ezért most elsősorban a versenyt rendező győri Kazinczy Ferenc Gimnázium igazgatójának, Németh Tibornak és munkatársainak mondok hálás köszönetet hosszú évek óta tartó áldozatos munkájukért. Szívósné Vásárhelyi Zsuzsanna tanárnőnek és dr. Kovács Dániel tanár úrnak külön köszönöm, hogy szerkesztői munkálkodásuk révén tegnap este bemutathattuk Fried István professzor Kazinczyról írott legújabb tanulmányait és a Wacha Imre munkássága előtt tisztelgő emlékkötetet. A verseny nemes hagyományai közé tartozik, hogy – mintegy a döntő nyitányaként – minden esztendőben egy-egy ünnepi kiadványt is avathatunk a gimnázium könyvtárában. De most inkább segítségül hívom Wacha Imre tanár urat, aki fél évszázadon keresztül megszokás nélkül, valamennyi győri döntő fáradhatatlan és derűs lelkű résztvevője volt, velünk dolgozott szinte halála pillanatáig. A 2014-es döntő megnyitóján mondta: „Az anyanyelvért csendben végzett munkájukkal, példamutatásukkal olyan személyek kötnek ehhez az iskolához, mint a Kazinczy-díjat alapító Péchy Blanka, a versenyek és a Kazinczy-táborok lehetőségét kiharcoló Z. Szabó László, a versenyek szellemi vezetője-vezére, Deme László és az anyanyelvi kultúráért válllvetve küzdő harcostársak – csak a már eltávozottakat említem –, Lőrincze Lajos, Graf Rezső, Héricsné Kiss Aranka, Szende Aladár. És ide kötnek a Kazinczy Gimnázium igazgatói, tanárai, diákjai. És kötnek a versenyző diákok, a felkészítő tanárok. Akik mind cselekvő munkásai az anyanyelvi kultúráért folytatott mindennapos küzdelemnek. Általuk lesznek a verseny napjai anyanyelvünk megújulásának, minden évi megújulásának, új és újabb tavaszának napjai is. Az anyanyelvnek, általa a jövőnek az ünnepei-biztosítékai ezek a napok, amikor minden évben száznál több fiatal gyűlik össze a Kárpát-medence minden tájáról, hogy szépen megfogalmazott okos-igaz gondolatokat szólaltasson meg.”

Az Anyanyelvápolók Szövetsége nevében én is eredményes versenyt, hasznos tapasztalatokat, a virtuális térben is maradandó közösségi élményt kívánok mindnyájunknak! ♡

Budapest, 2021. április 16.

Olvassuk újra!

Szakonyi Károly egy szellemi kézfogással átadta rovatát Alföldy Jenőnek.

Az *Olvassuk újra!* most már költőket idéz fel a közeli múltból: Pilinszky János, Utassy József,

Kálnoky László és Rónay György után most Ratkó József alakját eleveníti meg.

ALFÖLDY JENŐ

Halottkultusz az élet szolgálatában

Ratkó József, az anyanyelv-fogytiglanra ítélt költő

Ratkó József verseit és drámáit újraolvasva az alvilágba látogató Odüsszeusz megrendüléséhez fogható érzés fogott el. A mai vének kortársának mondható – 1936 és 1989 között élt – költő, mint egyik hazai elődje, Ady, a „halottak élén” haladva szolgálta és szolgálja a mindenkori magyarok spirituális létezését.

A magyarságot mint teljességet ő sajátosan újszerű dimenzióban, az idő egészében képzelte el, akárcsak sorskérdéseink más költői: az életsorsában is, érzelmi alkatában is hozzá oly közelálló József Attila, az apai barátjaként szeretett Illyés Gyula, az ősök ritmusára ráérző Tóth Árpád, a holtak mélyvilágába oly sokszor alászálló, a képzuhatagaiban megidézett halált mint az élet fő ellenségét mágikusan elűző Juhász Ferenc. Velük, akárcsak az igéző formavilágával és erkölcsi energiájával kortársi példaképének választott Nagy Lászlóval és a saját legkedvesebb kortársaival – Ágh Istvánnal, Bella Istvánnal, Buda Ferencsel, Farkas Árpáddal, Kiss Annával, Kiss Benedekkel, Oláh Jánossal, Utassy Józseffel és másokkal együtt Ratkó saját végzeteként érezte, élte és halta a magyarság mindenkori létét. Az *A Dunánál* költőjével, József Attilával az evolúció elvét is – „az őssejtig vagyok minden ős” – a magyar krónikába illesztette.

Úgy vélem, Ratkó Józsefnek e szédületes szemlében is megérdemelt helye van. Bartóki harmóniakat és diszharmóniakat, kodályi hangzatokat, archaikus népdalokat, népi imákat és balladákat szólaltat meg platóni *maniával* vissza-visszatérően, a halottak véghetetlen föld alatti nemzedékeit elevenre daloló emlékeze-

tével. A magyar nép százezer évvel megdöntött történelmében végeláthatatlan sokaság nyugszik a halottak mélyvilágában. Ők tartják vállukon a földet, amelyen élünk és emlénnünk adatott, s amelyből kenyeret, kultúrát teremtünk. A holtak adósai vagyunk mindnyájan, akik itt, a Kárpát-medencében élünk, s ahol majd magunk is temetkezünk. A költő kedves népballadahőse, Kőműves Kelemen és az épülvén minduntalan leomló Déväärt feláldozott asszonya, Kőműves Kelemenné fogja össze könnyével, vérével, velejével a nemzet jelképes várát. A *Törvénytelen halottaim* s a *Halott halottaim* mellett a Kiss Ferencnek ajánlott *Déva* is összefoglaló verspillére.

Sziszifuszi kögörgetésszerűn ismétlődő látomása Ratkó magyarságverseinek az a prófécia, amelyet Illyés Gyula, Fekete Gyula vagy Varga Domokos szenvedelméhez hasonlóan hangoztatott: a magyarok népességfogyása, két külön-külön is fájdalmas okból. A hatvanas évek végén már vészes méreteket öltött a magzatelhajtás, a méhkaparás, a családok zsugorodása, a trianoni és a párizsi döntéssel elszakított területeken élő honfitársaink beolvadása, létük sokszoros fenyegetettsége és idegenbe menekülése a szülőföldről.

Volt még számos elszámolnivalója családjának le- és fölmenő ágain a gyermeksors korai gyászairól, a hol befogadó, hol kitaszító Kelet-Magyarországon megtapasztalt mélyszegénységről, népbetegségről, a kulturális téren is megélt szabadsághiányról, s még száz bajunkról – a szapora öngyilkosságról s a lelki restségről ugyancsak. A József Attila-i szép szó nemcsak mesterségbeli példaképe volt: a még megol-

datlan közösségi feladatok rá háramló súlyával hatott rá. Az árvaságtól, elhagyatottságtól és a mostoha, szűkkeblű irodalmi fogadtatásától sokszorososan meggyötört Ratkó József elemi csapása és fájdalma volt a népe, nemzete megmaradását és az elődök, kortársak és utódok létét veszélyeztető szellemi elnyomatás. Én az 1971-ben vele készített, de csak évek múlva közölt interjú alkalmából hallottam tőle a félelmetes adatot: Magyarországon csak a hatvanas években kétféle millió magzatot kapartak ki és dobtak a szemétkébe, „mint száraz kenyérkedarabokat”. Az interjú több évtizedes késéssel jelent meg, nem a megírásával megbízó fórumon, hanem a Partiumban, Babosi Lászlónak köszönhetően. A népesség fogyatkozása pedig csak két évtizeddel a költő halála után kezdett mérséklődni a várva várt intézkedések hatására.

Az 1979 májusában, Lezsák Sándor által szervezett lakiteleki találkozón a fiatal írók és költők nemzettudatáról folyt a kétnapos tanácskozás. Ratkó, aki az adott téma egyik legilletékesebbjeként volt jelen, az első napon ezt a mondatot hangoztatta fennszóval: „Elvették a történelmünket! Adják vissza a történelmünket!” Követelése pár évvel később egyik, rapszodiának nevezhető költeményében, a *Törvénytelen halottaimban* így kapott értelmet: „Ó, édes megölettem, / törvénytelen halottaim, / (...) Ki hajtotta végre a vérbajt, / a tüdővész, a gégerákot / rajtuk? A holtak deresén / Nagy Imrét ki üti?” A felháborodás a felsőbb hatalmi szinten határtalan volt a törvénytelenül kivégzett, a köztemető zugában arccal lefelé eltemetett, mésszel leöntött tetemű – pedig közfelkiáltással megválasztott! – már-

tír miniszterelnök nevének említése nyomán. A várható, Ratkó elleni megtorló intézkedések mégis elmaradtak. Az illetékesek ugyanis csak egy-két irodalmár felszólamlásából tudták meg, hogy a két világháború között működött egy Nagy Imre nevű, tanulatlan, de östehetségnek nevezhető sárrétudvari napszámos-költő. Felejtetlenül szépen írt például az aratáskor kaszával elmetszett torkú pacsirtáról, amelyet az olvasók az életveszélyes költősors megrendítő jelképének foghattak föl. A tetemrehívásra készülő irodalmi ellenőrök nem akartak tájékoztatlanok látszani. Pedig az olvasók ugyanúgy tudták, hogy a meggyilkolt miniszterelnökről van szó, mint később Nagy Gáspár ugyancsak elhíresült, „N. I.”-nek elégtételt követelő versének megjelenésekor. És akkor is Nagy Imrére kell gondolnunk, ha a Ratkó által újra lefordított Szophoklész-tragédiában, az *Antigonéban* a döggeszélyűnek kitett Polüneikész temetetlen holttestéről olvasunk.

Amikor a lakiteleki tanácskozáson Ratkó a letagadott történelmünkről szólt, a kultúrpolitikával szemben három tilalmat szegett meg, a legsúlyosabbakat. Nem lehetett szólni a szovjet hadsereg jelenlétének érvénytelenségéről, az elkapart ötvenhatos hősökről s az ország- és népdaraboló trianoni, illetve a párizsi békediktátumról sem. A gyűlés második napjára érkező Illyés Gyula jelenléte is mérsékletre intette a veszélyes szándékú hírvivőket.

Ratkóról mint a magyar nyelv művészeről egy rövid megemlékezésben sem hallgathatok. Olyan szavakat, paradox szóösszetételeket alkalmazott a mindenkori magyarság pusztulva is újjászülető, elsiratva is esthajnalcsillagként világló létidejéről, mint ahogy Ratkó elődei teremtettek új nyelvet az örök eszme érdekében. Az ő szülőföldje *haló föld*, a szülőtteim *megöletteim*, a nemzeti katasztrófák áldozatai – mint a különösen nehéz sorsra ítélt törvénytelen gyerekek – *törvénytelen halottak*, a költő a nemzeti közösséget *örökbe fogadja*, ahogyan árva gyereket fogadnak örökbe jólelkű ismerősök vagy idegenek (ennek is megvan az önéletrajzi háttere). Képzetele nem szürreális: a sors abszurd, amelyet saját közösségében megélt. Időfogalma filozófiai mélységű: a bergsoni „szubjektív időt” a mindenkori magyarok egymásnak átörökített szívdobogásával méri. Metaforái fordított fogalmi rendjükkel lepnek meg, mint például a *sebesült kard*. Aligha felejtethető, hogy nála a magyar költősors *anyanyelv-fogytiglanra ítélt*. Összeforr verseiben a szerelem és az élet vákuumaként kezelt halál. Az önellentmondás-szerű gondolat nemcsak fogadalmára, hanem dialektikus látásmódjára is vall: a szegényekért „halálig elszegődöm / énekes, mindenes cselédnek”. A szolgálat: szabadság.

A *halál választott csillagának* nevezte magát – joggal: a halálban is a mélyen megértett emberi egyenlőség eszméjét érzékelte, mint a középkori haláltáncok szerzői. ♦♦

RATKÓ JÓZSEF

MÉGISCSAK ŐK

Illyés Gyulának

Mégiscsak ők tartják a földet,
drága halottaink.

Csont törik, izom kékül, foszlak
rajtuk a hús, az ing.

Szép szemük behorpad, pedig
vannak már annyian,
mint az égen a csillag, annyi
szülém, lányom, fiam.

Közöttük küszködik, feszül
elsőhalott anyám.

Tapossuk ágyékát, gerincét,
járunk a derekán.

Ház épül rájuk; tartanak
falat, falut, hazát.
S jövönk ha van, ők cipelik
még ezer éven át.

Mert mindent elbírnak, hiszen
mi vagyunk a teher.
Vagyunk mi olyan gyöngék, árvák
–
minket is vinni kell.

Halandó – egyrangú velük
csak az lehet, aki
oly kemény, legalább magát
meg tudja tartani.

ÖLELÉS UTÁN

Az a nehéz, az ölelés
után a dolgaimhoz látni.
Föl-föltrebben a kéz,
hozzád szeretne visszazánni.

Van-e még ilyen szerelem?
Válladról kopjafára, kőre
száll költöző kezem,
holtaknak hódolt temetőkre.

ANYÁM (MOST MÁR...)

Most már hívhatom fűnek is
földoldotta a föld neve alól
a tenyere is névtelen
már nem halott a gyökerek
lenyúltnak érte fölsegítik
arc nélkül áll a fában
most már hívhatom fának is
elsötétített város a szeme
a szeme kő alatti fény
ne sírjátok testvéreim

FÉLKENYÉR CSILLAG

Lehetnél Álomhozó csillag,
Kedd asszonyának csillaga,
hogy asszonyunk boldog maradjon,
Árvalány pillantása lehetnél, Aranyhajú,
Leányszemű, Kincslátó csillag,
Áldomás csillag és Levegő csillag,
Puszták lobbanása lehetnél,
Juhászbót csillag, Rétszaboló,
Rétlegelő, Kunyhóba pillantó,
lehetnél Juhász öröme,
Kútgém csillag, Kolompos csillag,
és lehetnél minden csillag,
Pásztorok serkentője,
Ökörkereső csillag, Szolgafa csillag
és Kétkezü csillag, Ekehajtó és Ebéd-
hordó,
lehetnél Petefészkek csillag,
szapora Nászvezető,
lakodalmunkon Vőfély csillag,
Virrasztó csillag, Bujdosók lámpása,
lehetnél Mérték csillag és Zászlótartó,
Arannyal versengő Tündérfő csillag,
Révész csillag, halálon általvivő –

te Hajnal szakadékja felé
tántorgó Gyalog csillag,
űrben gyalogló Koldusbot csillag,
te Nehézlábú Fogoly csillag,
csillagok között Sereghajtó,
Félkenyér csillag, Átkozott,
Álmatlan, Ködszemű csillag,
csillag-Eb, Napra süvöltő,
te Egykezü, Fagyhozó csillag,
szívünkön deret hagyó,
Vérrel versengő csillag,
Vérszemű Lövő csillag,
Hadvezető, Haldokló csillag,
halottaktól kerített Kerék csillag,
halottaim rajtad töretnék,
te Magányos Özvegy csillag,
Halál választott csillaga!

**TÖRVÉNYTELEN
HALOTTAIM***Fábián Zoltánnak*

Eljött a holtak ideje,
szorongat a holtak szerelme engem.
Ősvilág ősvényére tévedt
törvénytelen halottaim,
féregnek édességei,
szólítanak szerelmükkel engem.
Velük viselős temetőikben
hallgatózom és vergődöm.
Nem rúg egyik se puha talppal,
nem mozdul egyetlen elődöm.
Felejtí őket anyaméh,
kihullnak a gyerekszemekből,
arcuk ajtaja becsukódott –
ki nyitja föl, ki tépi föl?
Szélnek való szavaimra
rákérdezni, megfelelni
hol a világnak kérdezője,
világnak vitázója hol van?

Hajnal helye elsötétült,
hónak háza összeromlott,
körös-körül, kívül-belül
halottakkal teljes a föld.
Ősvényeimet elforgatják,
útajimat elterelik.
Lázítani küldenek lepkét:
röpcédulát. Ujjjaikat
szájukba veszik a gyökerek,
kitelelnek rajtuk.
Szemem fogatkozását ők okozzák.
Szemük: órhalom. Bogár áll rajta most.
Gerincük gyalogút Budáig.

Virágok bársony-agyában,
a csalán idegeiben,
napozó napraforgók arcára rajzolódva,
emlékezetében a rögnek,
a földönfutó kőnek,
a szél tömérdek tornyába befalazva,
húsomba és szívembe befalazva –
meglaknak mindent. Átsejlenek
a bokrok röntgenképein.
Arcukat próbálom magamra,
farsangolok.
Hasonlít rájuk az anyag.
Rájuk hasonlít kisfiam.

De kikről beszélek én?
Hát kikről beszélek én?

Számból a hűség
ki ne szaggattassék.
Elnyűtt öregeink
itt édesednek a földben.
Adom annak a hajnalcsillagot,
aki siratja őket.
Kezük nyugodjék
zsoltárba balzsamozva.
Hókrisztály-arcukat én nem siratom,
virág-arcukat nem siratom,
halottaim közül kitagadom,
megszegem, mint a kenyeret,

ezt az utolsó törvényt,
mert nem kövek ereje az én erőm.
Hivatok siratóasszonyt,
könnye gyöngyölljön értük,
gyászomat ráhagyom.

Ó, édes megöletteim,
törvénytelen halottaim,
utánuk rínak szavaim;
kiket kardélre kiszemeltek,
szike élére kiszemeltek,
gyerekként a földbe tereltek,
könnyeim utánuk erednek.

Ki hajtotta végre a vérbajt,
a tüdővérszt, a gégerákot
rajtuk? A holtak deresén
Nagy Imrét ki üti?
Ki gyűjtja föl Dózsa gyönyörű koronáját,
vastrónját ki gyűjtja föl? Akad-e
hóhér az éjszaka-arcú urak közt?
Nem, nem akad. Nekünk kell
megszülni, fölnevelni,
etetni őket is.
Sistereg, fösüvölt a máglya;
halottaim, nem úrruhába,
beöltözve csak a halálba
kíróppennek az éjszakába,
szállnak föld fölé, Hold felé,
lakatlan csillagok felé.

A holtak apogeumát
ki méri le, ki adja hírül?
Forognak fényes ünnepek.
A fájdalom elévül.

A félelem elévül.

Felejt a föld. Én nem felejték.
Úgy épült csontom és agyam,
hogy minden kint kiénekeljek.

Tömegsír mélye – halottak
perigeuma.
Jutott-e lejjebb
az emberiség?

Tömegsír? föld alatti
katonavonat.
Viszi a fiatalokat.
Megrándul, vonaglik, tolat,
vesztegel Európa alatt,
füstje akácfásor.
Nézem a vagonokat.
Adjátok ide ujjaitokat!
Kicsap a réseken a bűz.

Katonanóta rohad.

Csörömpölnek a csontok, dörög
az utánuk küldött fegyver.

Halottaimat föld kívánja.
Halottaimat tűz kívánja.

Ki ítelt engem apaságra?
Haláluk fogytáig
ki énekelte engem?

Tartásdíjukat megfizettem.

Tartásdíjuk: a fél haza –
megfizettük.
Tartásdíjuk: szegénység –
megfizettük.
Tartásdíjuk: a jövő –
megfizettük.

Kezük elesett.
Elmúlik hét idő,
s dolog, elvégezetlen,
utánuk mennyi marad?
Tízévnnyi? ezerévnnyi?
S győzi-e majd e fogyatékhaza,
ez a fogyatékhaza nép erővel, szerelemmel?

Előtte rumot, mint a katonák,
aztán hanyatt a kövezetre.
S. I. ölte meg így magát.
Milyen reményt vertek le benne?

S milyen reményt vertek le bennük,
betűvel se jelezhetőikben,
késsel, méreggel szeretkezőikben
milyen hitet ütöttek arcuk?

Elárulnak naponta.
Elárulok naponta.
Jaj, lettem volna, mintha
nem is voltam volna,
anyámnak méhéből
sírba vittek volna;
nyelvem ordas féreg
meglyuggatta volna,
számból ez az ének
hogy elnémult volna!

Pentaton nép, halálba ereszkedő;
embriói kihalnak.

A föld, mint írás, egybehajtatik,
és minden rétegben halottak.
Az ég, mint írás, egybehajtatik,
és minden levélen halottak.

Csillagvirradat.

Virrasztom halottaimat.
Virrasztom magamat, magunkat.
A reménykedő munkát.

Hogy mondjak nektek én reményt,
hites szót, halálról hatalmat?

Nagy ősz van. Égetik a gatz,
elhullott fát, elhalt virágot.
Bottal őri a tüzet egy paraszt.
Vigyázza bottal a lángot.
Lobog a növénymáglya,
zöld a lángja,
megégettetik a halál,
nincs trónja, nincs koronája.

Csillag fölöttünk lebabázna.
Csillag fölöttünk lebabázna.

MARKÓ IVÁN KÜLÖNVÉLEMÉNYE

„Az igazság és az ítélet a Jóistené.

Nekünk, esendő embereknek egy lehetőségünk van, az őszinteség.”
(Markó Iván *A magány mosolya* című kötetéből)

AZ EMBERI LÉT LEGNAGYOBB CSODÁJA

1947. március 29-én megszülettem a Kos jegyében. Köztudott, hogy a Kos fejjel megy a falnak. Igaz, de átmegyek rajta. A homlokomon lassan csordogál a vér a szám felé. Az íze édes, keserű, émelyítő, életet adó.

Kisgyermekkorom óta mindig úgy éreztem, hogy a születésnapomon, ezen a napon tiszta szívből az édesanyámat kell ünnepelni. Őt, aki kilenc hónapon keresztül a testnedvével, a szeretetével, a rám figyelő odaadásával, boldogsággal és fájdalommal életet adott és megszült engem. Igen, ez a Jóistentől, az örökkévalótól,

Nagymamám Emmi-mama,
jóval a hetvenedik éve fölött

a világ urától a legnagyobb adomány, amely a női nem egyedülálló privilégiuma, tulajdona. Aki ezt nőként megszegi, hisz tudjuk, elpusztítja vagy intézetbe, a szeretetlenség intézményébe adja gyermekét, nem tudom, hogy megérdemli-e az ember nevet.

Saját tapasztalatomból mondhatom, hogy az anyatej védő ereje, az édesanya szavak nélkül is kimondott végtelen szeretete, sugárzó tekintete a legnagyobb, életre szóló erő.

A saját együttesem tagjai közül két alkalommal, a rendőrség által megküldött levél révén, megtudhatam kisebb bűncselekmény elkövetését, két férfi táncosom esetében. Talán egy másik felelős vezető azonnal megvált volna tőlük. Hazamentem, leültem az ágyam szélére, és vártam a sugallatot, hogy mit tegyek. Pirkadatkor megjött. Kérdezte: – *Ki vagy te, Markó Iván?* – *Én Markó Iván vagyok* – válaszoltam. – *Mi a te értékrended?* – kérdezte a sugallat. – *A tízparancsolat* – válaszoltam. – *Ki lennél te az édesanyád végtelen szeretete nélkül?* – *Senki* – mondtam én. Szólt a sugallat: – *Akkor?! – Tudom a családi helyzetüket. Nem fogom őket elbocsátani* – válaszoltam –, *mert ők nem kapták meg, amit én.*

Életet adó édesanyák, ne engedjétek a gyermekeiteket veszni hagyni! Mert ez az Élet legnagyobb csodája, ami nektek adott! ❖❖

Boldogság...

Anyám: Anna, Annuska